

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ

॥ सा विद्या या विमुक्तये ॥

અભ્યાસક્રમ : 2015

અનુપારંગત \ વિદ્યાવાયસ્પતિ

CSRM

ગ્રામ વ્યવસ્થાપન અધ્યયન કેન્દ્ર

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : રાંધેજા પરિસર

જિ. ગાંધીનગર, ગુજરાત

પીન : ૩૮૨ ૬૨૦.

ગ્રામ વ્યવસ્થાપન અધ્યયન કેન્દ્ર, રાંધેજા
અનુપારંગત \ વિદ્યાવાયસ્પતિ
વિષય – નૂતન પ્રવાહ

---

1. સૂક્ષ્મ ધિરાણ અને સ્વસહાયજૂથ
2. ગ્રામીણ ઉદ્યોગ અને ગ્રામીણ ટેકનોલોજી
3. કુદરતી સંસાધનોનું વ્યવસ્થાપન
4. કૃષિ અને ગ્રામોદ્યોગનું વ્યવસ્થાપન
5. ગ્રામીણ બજાર
6. સહકાર વ્યવસ્થાપન
7. ગ્રામીણ સંસ્થાઓનું વ્યવસ્થાપન
8. માહિતી અને પ્રત્યાયન ટેકનોલોજી અને ગ્રામીણ વિકાસ
9. ગ્રામીણ માનવ સંસાધન વ્યવસ્થાપન
10. ગ્રામીણ વિકાસમાં ગાંધીજીના વિચારો

સંદર્ભગ્રંથ

1. ગ્રામ સ્વરાજ – ગાંધીજી
2. પર્યાવરણ સાથી - CEE
3. રૂરલ ડેવલપમેન્ટ ઇન ઇન્ડિયા - કે.આર. ગુપ્તા, એટલાંટિક પબ્લિકેશન, દિલ્લી.
4. સહકાર દર્શન – જગદીશ મુલાણી
5. રૂરલ ડેવલપમેન્ટ – વસન્ત દેસાઈ
6. ગ્રામીણ સમાજશાસ્ત્ર - એ.આર. દેસાઈ
1. Rural Development in India Some Facets - N.I.R.D.
2. A Study of Rural Economy - Vasant Desai
3. The Indian Rural Problems - Nanavati & Anjalina
4. Integrated Rural Development - Sharma & Malhotra
5. Problems and Prospects of Rural Development - Misra & Sharma
6. Rural Development In India Poverty and Development - Venkata Reddy K.
7. Rural Development in India - Lakshman & Narayan

ગ્રામ વ્યવસ્થાપન અધ્યયન કેન્દ્ર, રાંધેજા

અનુપારંગત

વિષય – ગ્રામવિકાસ વ્યવસ્થાપન

એકમ – 1 ગ્રામીણ વિકાસ

1. ગ્રામીણ સમુદાયનો અર્થ અને લાક્ષણિકતા, ગ્રામીણ વિકાસનું મહત્વ
2. ગ્રામીણ વ્યવસાય અને સામાજિક વ્યવસ્થા
3. ગ્રામીણ વિકાસના અવરોધક પરિબલ
4. ગ્રામ્ય વિકાસની સરકારી યોજનાનું મૂલ્યાંકન

એકમ – 2 ગાંધીના ગ્રામવિકાસના વિચારો અને વર્તમાન સંદર્ભ.

એકમ – 3 ગ્રામ વિકાસના ક્ષેત્રો

1. જળ અને જમીન સંસાધનનો ઉપયોગ અને સંરક્ષણ
2. ગ્રામીણ વિકાસમાં જંગલનું મહત્વ અને તેના પ્રશ્નો.
3. ગ્રામીણ આરોગ્ય
4. ગ્રામ વિકાસમાં શિક્ષણનું મહત્વ અને શિક્ષણની સ્થિતિ તથા પ્રશ્નો.

એકમ – 4 ગ્રામીણ સંસ્થાઓ અને ઉદ્યોગ

1. પંચાયતીરાજ અને ગ્રામીણ વહીવટ
2. ગ્રામીણ ઉદ્યોગ
3. સ્વસહાય જૂથ અને અન્ય ગ્રામીણ સ્વૈચ્છીક સંગઠનો
4. સહકારી સંગઠનો

ગ્રામ વ્યવસ્થાપન અધ્યયન કેન્દ્ર, રાંધેજા
અનુપારંગત
સંશોધનનું પદ્ધતિશાસ્ત્ર અને આંકડા શાસ્ત્રીય પદ્ધતિઓ

એકમ - 1

1. સંશોધનના પગથિયા
2. ગ્રામવિકાસમાં સંશોધનની ઉપયોગિતા
3. સમસ્યાકથન
4. સમષ્ટિ તપાસ અને નિદર્શ તપાસ, નિદર્શનનો અર્થ અને પ્રકારો

એકમ - 2

1. ચલનો અર્થ અને પ્રકારો
2. ઉપકલ્પના
3. સંશોધન યોજના
4. અહેવાલ લેખન

એકમ - 3

1. માહિતીનું વર્ગીકરણ
2. મધ્યવર્તી સ્થિતિમાનના માપો
3. ચતૂર્થક વિચલન
4. પ્રમાણિત વિચલન

એકમ - 4

1. સહસબંધ
2. નિયત સબંધ
3. સૂચક આંક
4. આલેખો

ગ્રામ વ્યવસ્થાપન કેન્દ્ર

વિદ્યાવાચસ્પતિ

સંશોધનનું પદ્ધતિશાસ્ત્ર અને આંકડા શાસ્ત્રીય પદ્ધતિઓ

પ્રકરણ-1 સંશોધનની વિભાવના

- સંશોધનનો અર્થ અને સોપાનો
- ગ્રામીણ વિકાસમાં સંશોધનની ઉપયોગિતા
- સંશોધનનો આંતરવિદ્યાકીય અભિગમ અને તેની વિવિધ સંશોધન ક્ષેત્રોમાં સૂચિતાર્થ
- સંશોધનના પ્રકારો
- સંશોધનની આચાર સંહિતા

પ્રકરણ-2 સંશોધન સમસ્યા અને નિર્ધારણ

- સંદર્ભ સાહિત્યની સમીક્ષા અને તેની જરૂરિયાત, પ્રક્રિયા, સ્ત્રોતો અને નોંધ તૈયાર કરવી.
- સંશોધન સમસ્યાની પસંદગી
- સંશોધનમાં ઉપકલ્પના અને ચલો
- સંશોધન સમસ્યાની સંરચના

પ્રકરણ-3 સંશોધનના ઉપકરણો

- માહિતીના પ્રકાર
- પ્રશ્નાવલી
- મુલાકાત
- નિરીક્ષણ

પ્રકરણ-4 (અ) નમૂના પસંદગી - પસંદગી, રીતો, નમૂનાનું કદ, નમૂનાની ભૂલો

(બ) અહેવાલ લેખન

- અર્થ (માર્ગદર્શક સિદ્ધાંતો)
- સારા અહેવાલ લેખનની વિશેષતા
- અહેવાલ લેખનના પગથિયા
- સંશોધનમાં કોમ્પ્યુટરની ઉપયોગિતા

પ્રકરણ-5 માહિતી વિશ્લેષણ અને આંકડાશાસ્ત્ર

- માહિતી વર્ગીકરણ, સારણીકરણ અને વિશ્લેષણ
- આવૃત્તિ વિતરણ
- મધ્યવર્તી સ્થિતિમાનના માપો
- વિચલન
- માહિતીનું આલેખીય વિશ્લેષણ

- સહસબંધ
- નિયત સબંધ
- કાઇ ટેસ્ટ – અર્થ અને ઉપયોગિતા
- વિચલનો
- સૂચક આંક – અર્થ, લાક્ષણિકતા, ઉપયોગિતા, મર્યાદા